

Vurderingsværktøj til anvendelse ved bekymring om æresrelaterede konflikter hos børn og unge – almenområdet

Til dig, der arbejder med børn og unge i hverdagen og har et professionelt blik for trivsel og udvikling, fx som lærer, pædagog, sundhedsplejerske, klubmedarbejder, SSP-medarbejder eller anden fagperson.

Formål

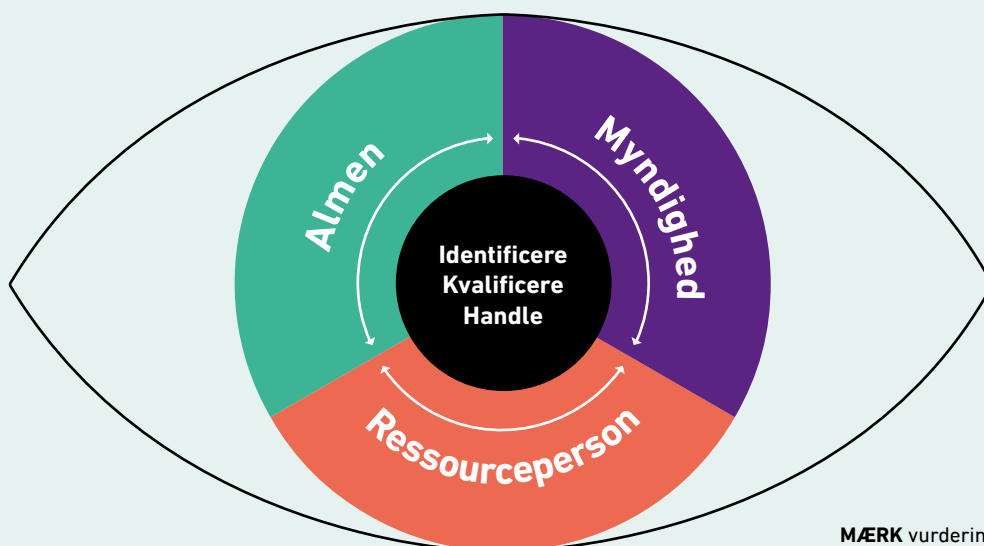
Værktøjet støtter dig i at handle rettidigt og hensigtsmæssigt, når et barn eller en ung udviser tegn på mistriksel i familier, hvor der kan være æresrelaterede konflikter på spil. Værktøjet kan fx bidrage til at kvalificere en underretning.

Værktøjet består af et "vurderingshjul", som kan anvendes som et refleksions- og dialogredskab i kollegiale drøftelser til at belyse og kvalificere bekymringen fra forskellige perspektiver.

Vurderingshjulet hjælper med at:

- identificere tegn på kontrol, vold, pres eller begrænset handlefrihed
- kvalificere bekymringen gennem kollegial sparring
- vurdere hvornår en bekymring skal føre til en underretning - og kvalificere underretningen
- vide, hvilke specialistressourcer, du kan trække på.

Som supplement til vurderingshjulet er der også en **samtaleguide**. Samtaleguiden er tænkt som inspiration til samtalen med barnet eller den unge og hjælper med at åbne op for og udfolde eventuelle oplevelser af mistriksel, pres, kontrol, vold eller begrænset handlefrihed – og dermed kvalificere faglige observationer.

Hvorfor skal du reagere på bekymring for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol?

- Det kan føre til alvorlig mistrivsel og overgreb i form af fysisk og psykisk vold
- Det kan bryde med barnets grundlæggende rettigheder
- Det kan i nogle tilfælde være strafbart.

Du har skærpet underretningspligt

Du har som offentlig ansat en skærpet underretningspligt, hvis du i forbindelse med dit arbejde får kendskab til eller mistanke om, at et barn eller en ung har behov for støtte efter barnets lov eller har været udsat for overgreb. Det følger af barnets lov § 133.

Bekymringstegn

Begrænset frihed i hverdagen, fx venner, fritid, deltagelse i skolearrangementer.

Dobbeltliv, fx forskellig adfærd hjemme og uden for hjemmet.

Pres til at overvåge, kontrollere, rapportere på eller sanktionere øvrige søskendes adfærd i fx skoletiden.

Forsigtighed i samtalen, fx barnet eller den unge virker bange for at sige for meget om forhold i hjemmet.

Frygt for familiens reaktion, fx bekymring for straf, skam eller konsekvenser.

Tidligere bekymrende forhold i familien, fx i relation til søskende.

Pludselig mistrivsel eller tilbage-trækning, fx ændret deltagelse eller trivsel uden klar forklaring.

Stærk loyalitet mod familien, fx egne behov træder i baggrunden for familiens forventninger.

Trusler, fx fysisk vold, udlandsophold, tvangsægteskab.

Du kan kontakte sikkerhedskonsulenterne:

Region Nordjylland:

21 68 62 79

Region Midtjylland:

41 85 40 75

Region Syddanmark:

63 75 88 00

Region Hovedstaden og

Sjælland: 33 17 11 77

I tilfælde, hvor barnet eller den unge har akut behov for hjælp (fx i forbindelse med sikkerhed eller kriminelle handlinger), bør du kontakte politiet.

Handlinger ved bekymring

Tal med barnet eller den unge

Lyt åbent og stil nysgerrige spørgsmål uden at presse på forklaringer eller konklusioner. Brug samtaleværktøjet som inspiration.

HUSK, formålet med samtalen er at kvalificere din bekymring, ikke at foretage en udredning.

Dokumentér konkret

Notér hvad du ser og hører, og adskil observationer fra fortolkninger. Brug gerne vurderingshjulet til at kvalificere din bekymring og som dokumentation.

Del tvivlen fagligt

Drøft bekymringen med kolleger for at få flere perspektiver.

Inddrag livliner

Inddrag sikkerhedskonsulenterne eller lokale ressourcepersoner i din kommune ved tvivl eller bekymring for sikkerhed.

Aftal næste skridt

Afklar sammen med din leder, om bekymringen skal løftes videre til myndighed (underretning).

Vær opmærksom på forældre-inddragelse

Familiens kendskab til jeres bekymring/ involvering kan eskalere situationen. Tag ikke selv kontakt til forældrene ved mistanke om en æresrelateret konflikt. Afklar altid inddragelse i samarbejde med din ledelse. Inddrag gerne sikkerhedskonsulenterne eller lokale ressourcepersoner.

Livliner

Livliner er faglige sparringspartnere, som kan hjælpe med at afklare en bekymrings karakter og alvor samt understøtte en ansvarlig håndtering af sagen.

Du kan altid kontakte en livline ved bekymring – både når du ønsker sparring om din bekymring, og når du har behov for at afklare næste skridt.

Livliner kan inddrages både tidligt i sagen og undervejs i forløbet.

HUSK: En bekymring er i sig selv et tilstrækkeligt grundlag for at søge sparring, og tidlig inddragelse kan styrke muligheden for at handle rettidigt og hensigtsmæssigt.

Livliner kan være:

- Specialistteams eller ressourcepersoner i din kommune
- Det nationale korps af sikkerhedskonsulenter
- Din nærmeste leder, fx ved behov for faglig retning, prioritering eller beslutning

Du bør som udgangspunkt altid orientere dig i **din kommunes beredskabsplan på æresområdet** for gældende procedurer og handlemuligheder.

Kommunalbestyrelsen skal udarbejde et beredskab til forebyggelse, opsporing og håndtering af bl.a. negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter blandt børn, unge og deres familier. Det følger af barnets lov § 15, stk. 3.

Vurderingshjul

Vurderingshjulet på næste side anvendes i dialog med kolleger og relevante sparringspartnere, når der opstår en bekymring for et barn eller en ung. Formålet er at understøtte en systematisk faglig refleksion.

Som fagperson på almenområdet skal du som udgangspunkt bruge værktøjet til at beskrive og udfolde de konkrete hændelser og tegn, der giver anledning til bekymring, samt til at notere dine faglige observationer og relevant viden om familien og netværket omkring barnet/den unge. Til dette kan du med fordel tage udgangspunkt i felterne "Aktuel hændelse" og "Familie/netværk" i vurderingshjulet.

Vurderingshjulet kan printes og eventuelt vedlægges en underretning.

Sådan bruger du værktøjet

Værktøjet anvendes i fælles faglig dialog mellem relevante fagpersoner, der kender barnet eller den unge fra hverdagen – fx klasseteam, leder og AKT-vejleder. Dialogen bør af hensyn til barnet eller den unge foregå i en lille gruppe som muligt – og inden for egen forvaltningsenhed.

I starter med - hver især - at gøre jer individuelle overvejelser og vurdere dem på en skala fra 0-5, hvor 0 angiver ingen bekymring, og 5 angiver alvorlig bekymring.

Herefter drøfter I jeres vurderinger i fællesskab.

For hvert spørgsmål vil der enten være enighed eller forskel i jeres vurdering:

- Ved enighed: Uddyb, hvilke konkrete observationer og erfaringer, der ligger til grund for vurderingen.
- Ved uenighed: Undersøg, hvad der ligger bag forskellene i jeres vurderinger, og hvad I hver især har lagt vægt på. Overvej samtidig, om der er behov for yderligere viden eller afdækning.

Formålet er ikke at opnå fuld enighed, men at styrke den samlede faglige vurdering gennem dialog og fælles refleksion.

Tegn og signaler hos barnet/den unge

Aktuel hændelse

- Hvad har konkret givet anledning til bekymring?
- Hvornår og hvor er hændelsen opstået?
- Hvordan oplever barnet/den unge selv situationen?
- Er der tegn på eskalering eller akut risiko?

Familie/netværk

- Hvem indgår i den nære familie og det udvidede netværk?
- Hvem har indflydelse på beslutninger omkring barnet/den unge?
- Er der familiemedlemmer i udlandet eller andre relationer med betydning for sagen?
- Hvordan er relationerne mellem barnet/den unge og forældrene/familien? (fx kontrol, afhængighed, konfliktniveau)?

Kontrol knyttet til æresnormer

- Er der forventninger til barnets eller den unges adfærd, som er begrundet i familiens ære eller omdømme (fx i forhold til venner, kæresten, påklædning, deltagelsesmuligheder eller færden)?
- Hvordan kommer kontrollen til udtryk (fx overvågning, begrænsninger eller krav om at redegøre for, hvor man er og med hvem)?
- Hvad er konsekvenserne, hvis forventningerne ikke bliver fulgt?
- Hvem udøver kontrollen, og er der flere i familien eller netværket, der bakker op om den?
- Hvor omfattende og indgribende er kontrollen i barnets/den unges hverdag?

Historik:

Tidligere hændelser (også i andre dele af familien)

- Har der tidligere været bekymringer eller sager i familien?
- Er der mønstre af kontrol eller vold?
- Har andre i familien været udsat for lignende hændelser?

Vold

- Hvilke typer vold forekommer (psykisk, fysisk mv.)?
- Hvor hyppigt og hvor alvorligt er det?
- Hvem er udøver(e), og er der flere involverede?
- Er der tegn på kollektiv involvering eller accept i familien/netværk?

Risikofaktorer hos udøver(e)

- Giver udøver(e) eller netværket udtryk for holdninger, der retfærdiggør æresmotiveret vold og kontrol (fx for at beskytte familiens ære eller omdømme)?
- Bliver religiøse argumenter anvendt til at legitimere kontrol eller vold?
- Er der kendte belastningsfaktorer (misbrug, kriminalitet, psykisk sygdom, PTSD)?
- Er der pres fra familie/netværk – i Danmark eller udlandet?
- Er der lav grad af integration eller isolation fra det omgivende samfund?

Tegn og signaler hos barnet/den unge (fortsat)

Sårbarhedsfaktorer hos barnet/den unge

- Har barnet/den unge særlige udfordringer (psykisk trivsel, diagnoser, misbrug mv.)?
- Er der tegn på stærk frygt, ambivalens eller loyalitetskonflikt?
- Udviser barnet/den unge "sikkerhedsadfærd" (fx skjuler information eller ændrer adfærd for at undgå sanktioner)?
- Er der begrænset handlemulighed eller afhængighed af familien?

Beskyttende faktorer hos barnet/den unge

- Har barnet/den unge adgang til støttende relationer i og uden for hjemmet (fx andre familiemedlemmer/voksne, venner, netværk)?
- Har barnet/den unge viden om egne rettigheder og muligheder for hjælp?
- Er der allerede iværksat støttende og beskyttende indsatser?
- Viser den unge tegn på handlekraft eller ønske om forandring?

Samtaleguide til samtalen med barnet eller den unge

Nedenfor er inspiration til spørgsmål, som du kan stille til det barn eller den unge, du er bekymret for. Formålet er at blive klogere på barnets/dens unges situation og konkrete hændelser – og åbne op for og udfolde eventuelle oplevelser af mistrivsel, pres, kontrol eller begrænset handlefrihed. Du kan altid få sparring hos sikkerhedskonsulenterne, hvis du er i tvivl om, hvilke spørgsmål der ville være relevant at stille, afhængigt af den konkrete situation.

- Hvem plejer at bestemme, hvad du må lave i din fritid, og hvem du må være sammen med?
- Er der ting, du undgår at gøre eller tale om, fordi det kan skabe problemer derhjemme?
- Hvordan reagerer din familie typisk, hvis du gør noget, de ikke forventer eller er uenige i?
- Er der regler for dig, som er anderledes end for andre unge på din alder – fx vedrørende venner, tøj eller sociale medier?
- Er der forskel på, hvad piger og drenge må hjemme hos dig?
- Er der hjemme hos dig forventninger til kærester eller ægteskab – fx om man må have en kæreste, eller hvordan og hvornår man bliver gift?
- *[Hvis barnet/den unge eller andre i familien eller netværket taler om religiøse forbud/påbud, fx "I min/vores religion må man/skal man..."]*: Er der nogle regler hjemme hos jer, som hænger sammen med tro eller religion - og hvordan mærker du det i din hverdag? Hvem fastsætter de regler?
- Er der nogen, der holder øje med, hvor du er, eller hvem du taler med – online eller i hverdagen?
- Er der situationer, hvor du føler, du skal være ekstra forsigtig med, hvad du siger eller gør?
- *[Hvis barnet/den unge giver udtryk for bekymrende forhold som fx kontrol eller vold]*: Er der andre i din familie/netværk, der oplever eller har oplevet det, du har oplever?
- Hvem kan du tale med, hvis noget føles uretfærdigt eller svært derhjemme?
- Hvis du selv kunne vælge frit, hvad tror du så ville være anderledes i din hverdag?

Sikkerhed for barnet/den unge

Vær opmærksom på, at du **ikke må orientere** forældrene eller nær familie, hvis du mistænker eller ved, at et barn eller en ung er udsat for fysisk eller psykisk vold eller seksuelle overgreb, og du har mistanke om, at overgrebene er begået af forældre eller nære familiemedlemmer. Det samme gælder, hvis et barn eller en ung er udsat for en æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol. I de tilfælde skal underretningen ske øjeblikkeligt til kommunen.